

Utbildningsinspektion i Järntorgsskolan

Förskoleklass

Grundskola årskurserna 1–6

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Nora kommun och besökt Järntorgsskolan den 12-13 mars 2008. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i helhetsbedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid nästkommande inspektion.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Järntorgsskolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

I Järntorgsskolan intervjuades rektorerna, elever, lärare och övrig personal. Inspektörerna besökte även lektioner i samtliga årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i skolan utgör underlag för bedömningen.

Rektorerna har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan

Järntorgsskolan	Antal elever
Förskoleklass	49
Grundskola	273

Källa: Rektorerna vid Järntorgsskolan

Järntorgsskolan har elever i förskoleklass och i grundskolans årskurser 1–6. I anslutning till skolan finns det fritidshem. Denna verksamhet bedöms i en särskild verksamhetsrapport. Eleverna kommer framför allt från bostadsområden i skolans närhet.

Skolan ligger i de centrala delarna av centralorten Nora och eleverna fortsätter sin skolgång vid kommunens enda grundskola för årskurserna 7–9, den närbelägna Karlsängsskolan.

Skolan är organiserad i två spår, Getingen och Sländan, som finns i var sitt hus med en skolgård mellan. Den pedagogiska personalen och eleverna arbetar i vardera spår i två arbetslag. Ett arbetslag arbetar med förskoleklassen och årskurserna 1–3 och det andra med årskurserna 4–6. I spåret Getingen finns det elever som mottagits i särskolan och som är inkluderade i klasser på skolan. Särskolan beskrivs och bedöms i en för den verksamheten särskild rapport.

Vid skolan har ca 14 procent av eleverna utländsk bakgrund. Eleverna kommer från ett flertal länder vilket belyses av att det i skolan talas tolv olika språk.

Eleverna vid Järntorgsskolan har nära till naturområden och det finns goda möjligheter till lek och aktivitet.

Skolan deltar i en försöksverksamhet med utbildning utan timplan.

Helhetsbedömning

Järntorgsskolan deltar i en försöksverksamhet med utbildning utan timplan. Försöksverksamheten innebär en fullständig befrielse från den nationella timplanens uppdelning i tid per ämne och ämnesgrupp. Hur tiden ska disponeras för olika ämnen och ämnesgrupper är en fråga för den enskilda skolan. Arbetet med att sätta målen i centrum för skolarbetet måste ses som en självklarhet.

En skola utan timplan omfattas dock av övriga bestämmelser som gäller för grundskolan. Det innebär bl.a. att skolan ska följa läroplanen och arbeta enligt de kursplaner som finns för grundskolans ämnen och ämnesgrupper och följa bestämmelsen om antalet garanterade timmar för grundskolans nio år (6 665 timmar).

Vid Järntorgsskolan når flertalet elever mål att uppnå i årskurs 5 i engelska och svenska samt matematik och de når överlag bättre resultat än genomsnittet i kommunen läsåret 2006/07.

Det finns dock brister som snarast måste åtgärdas och viktiga förbättringsområden för skolans fortsatta utveckling som till stora delar bör sättas i relation till att skolan har en utbildning utan timplan.

Skolan måste säkerställa att eleverna får utbildning i den omfattning som behövs för att nå målen i slutet av det femte skolåret i varje kursplan för de ämnen som anges i timplanen för grundskolan. I detta arbete är det viktigt att skolan och lärarna utvecklar ett systematiskt arbete för att följa upp, analysera och utvärdera kunskapsresultaten också i skolans övriga ämnen än engelska, matematik och svenska. En annan viktig del i detta arbete är att skolan bättre bör använda lärare med föreskriven utbildning eftersom lärare med sådan utbildning finns att tillgå. Viktigt är

också att elevernas kännedom om de nationella målen för utbildningen bör öka för att därigenom också förbättra elevernas möjligheter till ansvar och inflytande över sin utbildning. I skolans arbete mot de nationella målen måste också alla elever i behov av särskilt stöd ges sådant stöd samt ha upprättade åtgärdsprogram.

Vidare måste skolan åtgärda kvalitetsredovisningen. En del i detta arbete bör vara att följa upp och utvärdera konsekvenserna av att delta i en försöksverksamhet med utbildning utan timplan. Dessutom bör skolans kvalitetsarbete förbättras.

Skolans värdegrundsarbete är av god kvalitet. Mobbning eller annan kränkande behandling är ovanligt vid skolan. Skolan saknar dock ordningsregler som är utarbetade i samverkan med personal, elever och företrädare för elevernas vårdnadshavare och skolans likabehandlingsplan uppfyller ännu inte de krav som ställs på en sådan plan.

Avslutningsvis måste skolans rektorer som pedagogiska ledare och chefer för lärarna ta ett större övergripande ansvar för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen för utbildningen.

Brister som måste åtgärdas

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Åtgärdsprogram upprättas inte för alla elever som är i behov av särskilt stöd (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Skolan har inte ordningsregler som är utarbetade under medverkan av personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare (6 kap. 8 b § grundskoleförordningen).
- Skolan säkerställer inte att eleverna får utbildning i den omfattning som behövs för att nå kursplanernas mål att uppnå i det femte skolåret i ett flertal ämnen (1 kap. 2 § grundskoleförordningen, förordningen om kursplaner för grundskolan, förordningen om försöksverksamhet med utbildning utan timplan i grundskolan och bilaga 3 till skollagen).
- Svenska som andraspråk ges som stöd och inte som ett eget ämne (2 kap. 16 § grundskoleförordningen).
- Studiehandledning på modersmålet anordnas inte för alla elever som behöver det (5 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Utbildningen är inte avgiftsfri för eleverna (4 kap. 4 § skollagen).
- Skolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Beslut om anpassad studiegång saknas vid spåret Sländan för elever med sådan studiegång (5 kap. 10 § grundskoleförordningen).

4 (18)

- Skolans kvalitetsredovisning uppfyller inte kraven i förordningen (3 § förordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).

Områden som är i behov av förbättringsinsatser

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- Utvärdering av varje elevs kunskapsutveckling i alla ämnen bör förbättras.
- Skolans arbete med individuella utvecklingsplaner bör förbättras avseende innehåll och kvalitet.
- Skolan bör arbeta för att öka elevernas kännedom om de nationella målen för utbildningen.
- Skolan bör arbeta för att öka elevernas möjligheter till ansvar och inflytande över sin utbildning.
- Skolan bör arbeta för att bättre organisera lärarna så att de har utbildning för den undervisning de bedriver.
- Skolans kvalitetsarbete bör förbättras.

Bedömningar

Nedan redovisas inspektionens bedömningar utifrån en fyrgradig kvalitetsskala enligt följande:

- *Mycket god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav *väl* uppfylls.
- *God* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav i *huvudsak* uppfylls.
- *Mindre god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav endast *delvis* uppfylls.
- *Ej godtagbar* kvalitet innebar en *avsevärd avvikelse* från styrdokumentens mål och krav.

1 KUNSKAPER

Inom detta granskningsområde behandlas skolans kunskapsresultat och arbetet för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger för att eleverna ska nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om eleverna tillägnar sig kunskaper i enlighet med läroplanens och kursplanernas mål.

Tabell 1. *Andel elever vid Järntorgsskolan, samt andelen elever i kommunen (i procent) som har nått kravnivån i samtliga delprov vid de nationella ämnesproven för årskurs 5 i ämnena svenska, engelska och matematik, läsåren 2005/06 och 2006/07.*

	Engelska		Matematik		Svenska	
	2005/06	2006/07	2005/06	2006/07	2005/06	2006/07
Järntorgsskolan	92	96	83	94	92	95
Kommunen	84	93	80	88	90	95

Källa: Kommunens och Järntorgsskolans kvalitetsredovisningar för åren 2006 och 2007

Kommentar:

Av tabellen framgår att flertalet elever i Järntorgsskolan når mål att uppnå i årskurs 5 i engelska och matematik samt svenska och att de i samtliga tre ämnen når bättre resultat läsåret 2006/07. Vidare visar tabellen att eleverna når bättre resultat än genomsnittet i kommunen.

En närmare granskning visar att resultaten i matematik förbättrats påtagligt läsåret 2006/07 i jämförelse med året innan.

I Järntorgsskolan finns det ett väl utvecklat system för att diagnostisera och dokumentera elevernas kunskapsutveckling i ämnena engelska, matematik och svenska. Däremot redovisas inte något sätt för systematisk uppföljning och utvärdering av kunskapsresultaten i skolans övriga ämnen i relation till de kunskapsmål som anges i läroplanen och i kursplanerna. Se vidare i avsnittet om rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering av skolans resultat nedan.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna fortlöpande följer upp resultaten så att undervisningsmål och metoder ständigt kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav,
- om kunskapsresultaten följs upp i alla ämnen,
- om kunskapsresultaten följs upp regelbundet under hela skoltiden,
- om utvecklingssamtal genomförs om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas,
- om en framåtsyftande individuell utvecklingsplan upprättas i samband med utvecklingssamtalen.

Bedömning av området Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörernas sammanfattande bedömning är att området är av mindre god kvalitet eftersom det finns skillnader mellan lärare och ämne i hur väl lärarna följer upp elevernas kunskapsresultat i samtliga ämnen. Detta visar sig också i att skolans arbete med individuella utvecklingsplaner när det gäller innehåll och kvalitet varierar mellan lärare och ämne. Lärarna genomför dock utvecklingssamtal och upprättar individuella utvecklingsplaner i enlighet med bestämmelserna för samtliga elever. Inom området finns följande förbättringsbehov:

Uppföljning av alla ämnen

Lärarna ska enligt läroplanen och utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling. Den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att skolan utvecklas kvalitativt. Detta kräver att undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas.

Intervjuer och verksamhetsbesök visar att lärarna följer upp elevernas kunskapsutveckling i svenska, matematik och engelska så att undervisningen kan prövas mot resultaten. Dokumentstudier samt intervjuer med lärare och rektorer visar dock att det finns skillnader mellan lärare och ämne i hur väl lärarna följer upp elevernas

kunskapsresultat i samtliga ämnen.

Inspektörerna bedömer att utvärdering av varje elevs kunskapsutveckling i alla ämnen bör förbättras.

Individuell utvecklingsplan

Enligt grundskoleförordningen ska läraren vid utvecklingssamtalet i en framåtsyftande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

Inspektionen visar att lärarna vid skolan upprättar elevens individuella utvecklingsplan i samband med utvecklingssamtalet. Det saknas dock i planerna ofta en koppling mellan elevens insatser och målen i de nationella kursplanerna. Exempel på detta är att eleven ska ”komma ihåg namn”, ”jobba flitigt med matte” samt ”att inte ge upp med ma-boken”.

Dessutom visar intervjuer med elever och lärare att målen i elevens individuella studieplan alltför sällan används som ett verktyg i det dagliga skolarbetet och att det är alltför få elever som känner till målen i sina individuella utvecklingsplaner.

Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra arbetet med individuella utvecklingsplaner när det gäller innehåll och kvalitet. Se vidare i Skolverkets allmänna råd om den individuella utvecklingsplanen.

1.3 Bedömning och betygssättning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper,
- om lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevens kunskapsutveckling och som stöd för betygssättning,
- om lärarna vid bedömning och betygssättning utgår från de nationella målen i kursplanerna och från betygskriterierna,
- om lärarna vid betygssättningen utnyttjar all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanerna,
- om betyg sätts enligt författningarnas krav,
- om betygs katalog förs enligt bestämmelserna.

Bedömning av området Bedömning och betygssättning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörernas samlade bedömning är att området är av god kvalitet eftersom be-

dömningar av elevernas kunskaper i de ämnen som bedöms görs utifrån de nationella målen i kursplanerna. Dessutom använder lärarna resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling.

1.4 Genomförande av utbildningen

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning,
- om organisation och arbetssätt ger utrymme för olika kunskapsformer,
- om eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet,
- om eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former,
- om undervisningen är allsidig och saklig,
- om de som arbetar i skolan samverkar för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande,
- om skolan samverkar med arbetslivet och närsamhället,
- om arbetet i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

Bedömning av området Genomförande av utbildningen:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörernas sammanfattande bedömning är att området är av god kvalitet även om elevernas kännedom om kursplaners mål i övriga ämnen än engelska, matematik och svenska bör öka.

Kunskapssynen och synen på lärandet i skolan speglar dem som uttrycks i läroplanen och kursplanerna. Eleverna får exempelvis i enlighet med läroplanens riktlinjer fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar, får möjlighet till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang samt får möjlighet att arbeta ämnesövergripande. Inom bedömningsområdet finns följande förbättringsbehov:

Inflytande och ansvarstagande för egna lärandet

Skolan ska enligt läroplanen klargöra för elever vilka mål utbildningen har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers rätt till inflytande och påverkan. Elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling förutsätter att de tar ett allt större ansvar för det egna arbetet och

för skolmiljön, samt att de får ett reellt inflytande på utbildningens utformning.

Intervjuer med såväl lärare och elever samt besök i verksamheten visar att eleverna framför allt har kunskap om kursplaners mål i engelska, svenska och matematik men att det i övriga ämnen kan bli bättre beroende på lärare och ämne. Som exempel på elevernas kunskap om mål i vissa ämnen kan nämnas att det finns elever i skolans årskurser 5 och 6 som inte ens vet om de har exempelvis ämnena kemi, fysik, biologi och teknik. Om elever inte har kunskap om kursplaners mål är det svårt för dem att veta vad de kan ta ansvar för och ha inflytande över.

Inspektörerna bedömer att skolan bör arbeta för att öka elevernas kännedom om de nationella målen för utbildningen för att därigenom också förbättra elevernas möjligheter till ansvar och inflytande över sin utbildning.

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om undervisningen anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- om särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet,
- om det vid behov av särskilda stödåtgärder alltid upprättas åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Bedömning av området Anpassning av verksamheten till elevernas behov:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörernas samlade bedömning är att området är av mindre god kvalitet eftersom studiehandledning på modersmålet inte anordnas för alla elever som behöver det och åtgärdsprogram inte alltid upprättas för elever i behov av särskilt stöd. Dessutom finns det exempel på att beslut om anpassad studiegång inte fattats för elever med sådan studiegång.

Skolan har dock överlag fungerande rutiner för att upptäcka barn i behov av särskilda stödåtgärder, upprätta åtgärdsprogram och ge elever som behöver det stöd och särskilt stöd. Inom bedömningsområdet finns följande brister:

Särskilt stöd

En elev ska enligt grundskoleförordningen få studiehandledning på sitt modersmål om eleven behöver det.

Intervjuer med undervisande personal och besök i verksamheten visar att det finns behov av studiehandledning i exempelvis somaliska och arabiska som inte tillgodoses i enlighet med bestämmelserna. En elev ska få studiehandledning på sitt mo-

dersmål, om eleven behöver det.

Inspektörerna bedömer att studiehandledning på modersmålet inte anordnas för alla elever som behöver det.

Åtgärdsprogram

Om det genom uppgifter från skolans personal, en elev, elevens vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att eleven kan ha behov av särskilda stödåtgärder, ska enligt läroplanen rektorn se till att behovet utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när åtgärdsprogrammet utarbetas.

Dokumentstudier samt intervjuer med skolläda och lärare visar att det vid Järntorgsskolan finns elever i behov av särskilt stöd som inte har upprättade åtgärdsprogram.

Inspektörerna bedömer att åtgärdsprogram inte upprättas för alla elever som är i behov av särskilt stöd. Se vidare i Skolverkets allmänna råd för arbete med åtgärdsprogram.

2 NORMER OCH VÄRDEN

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i vardaglig handling.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan utgör en trygg miljö,
- om skolan har en studiemiljö som är inriktad på lärande och ger stöd åt att utveckla kunskaper,
- om skolan/lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete,
- om skolan har ordningsregler som är utarbetade i samverkan med personal, elever och företrädare för elevernas vårdnadshavare,
- om skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna och dess mål och åtgärder är synliga i det dagliga arbetet.

Bedömning av området Normer och värden i studiemiljö och samvaro:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörernas samlade bedömning är att området är av god kvalitet eftersom det finns ett systematiskt och väl fungerande värdegrundsarbete och mobbning eller annan kränkande behandling är ovanligt vid skolan.

Vidare finns det ett samarbete mellan lärare i skolan och de så kallade kulturpedagogerna som skapar en studiemiljö som är inriktad på lärande och ger stöd åt att utveckla kunskaper. Skolan ansvarar i enlighet med läroplanens krav för att eleverna utvecklar sin förmåga till kreativt skapande och också kan utveckla och använda kunskaper och erfarenheter i olika uttrycksformer såsom bild och musik.

Skolan saknar dock ordningsregler som är utarbetade i samverkan med personal, elever och företrädare för elevernas vårdnadshavare och skolans likabehandlingsplan uppfyller ännu inte de krav som ställs på en sådan plan. Inom bedömningsrådet finns följande brist:

Ordningsregler

Enligt grundskoleförordningen ansvarar rektorn för att det finns ordningsregler för varje skola. Ordningsreglerna ska utarbetas och följas upp under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare.

Intervjuer och besök i verksamheten visar att Järntorgsskolan inte har ordningsregler som är utarbetade i samverkan med personal, elever och företrädare för elevernas vårdnadshavare, vilket också bekräftas av skolans rektorer.

Inspektörerna bedömer att skolan måste utarbeta ordningsregler i samverkan med personal, elever och företrädare för elevernas vårdnadshavare.

Likabehandling

Enligt lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever råder det numera ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder samt att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling.

Huvudmannen ska enligt lagen bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje verksamhet. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar.

I likabehandlingsplanen ska åtgärder redovisas och den ska ses över och följas upp varje år. Likabehandlingsplanen ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna och den ska utgå från en kartläggning av den egna verksamheten.

Vid Järntorgsskolan finns det enligt inspektörernas bedömning ett väl fungerande arbete för att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. En del av värdegrundsarbetet är skolans likabehandlingsplan.

Planen kan dock inte till fullo anses motsvara en sådan likabehandlingsplan som lagen kräver. Exempelvis redovisas inte skolans behov, utifrån en aktuell kartläggning, som utgångspunkt för vilka insatser som avses påbörjas och genomföras under det kommande året. I intervjuer med elever anges dessutom ett antal platser i skolan där det borde finnas förebyggande insatser såsom busshållplatsen, omklädningsrummet på gympan samt att pojkarna i de högre årskurserna inte tycker om att kvinnliga lärare kommer in i deras omklädningsrum. Vidare har inte elever varit delaktiga i arbetet med planen. Se vidare i Skolverkets Allmänna råd för arbetet med att främja likabehandling.

Nora kommun har inte överlämnat åt rektorerna i kommunen att upprätta likabehandlingsplaner. Avsaknaden av likabehandlingsplaner eller brister i sådana bedöms därför inte i de enskilda skol- och verksamhetsrapporterna utan en samlad bedömning sker i den för kommunen övergripande rapporten.

3 LEDNING OCH KVALITETSARBETE

Inom detta granskningsområde behandlas tillgång till utbildning samt verksamhetens ledning och personal och hur skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan tar emot elever enligt bestämmelserna,
- om varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar,
- om skolan erbjuder eleverna valmöjligheter i enlighet med författningarna,
- om skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering,
- om eleverna har tillgång till nödvändig utrustning och ändamålsenliga lokaler,
- om utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad,
- om verksamheten i förskoleklassen omfattar minst 15 timmar i veckan eller 525 timmar om året.

Bedömning av området Tillgång till likvärdig utbildning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
X			

Motivering:

Inspektörernas samlade bedömning är att området är av ej godtagbar kvalitet efter-

som skolan inte säkerställer att eleverna får utbildning i den omfattning som anges i bestämmelserna och behövs för att nå mål att uppnå i den kursplan som finns för varje ämne som anges i timplanen för grundskolan. Dessutom erbjuds inte eleverna valmöjligheter i enlighet med bestämmelserna och utbildningen är inte avgiftsfri. Inom bedömningsområdet finns följande brister:

Garanterad undervisningstid

Garanterad undervisningstid är enligt grundskoleförordningen den minsta undervisningstid i timmar som eleverna ska erbjudas. Med undervisningstid menas arbete som planerats av lärare och elever tillsammans och som eleverna genomför under lärares ledning. Vissa bestämmelser om utbildningens omfattning i grundskolan (timplan) framgår av en bilaga till skollagen.

Enligt förordningen om försöksverksamhet med utbildning utan timplan i grundskolan får en kommun inom ramen för det garanterade antalet timmar bedriva försöksverksamhet med utbildning i grundskolan utan att tillämpa föreskrifterna om det antalet timmar för ämnen och ämnesgrupper som anges i bilaga till skollagen.

För varje ämne finns det en kursplan. I kursplanen anges de mål som undervisningen ska sträva mot och de mål som eleverna ska ha uppnått efter det femte och det nionde skolåret.

Intervjuer och dokument visar att Järntorgsskolan deltar i försöksverksamheten med en utbildning utan timplan. Intervjuer visar dock att det finns lärare vid skolan som inte är medvetna om att Järntorgsskolan arbetar utan timplan.

Intervjuer med lärare och elever visar att skolans undervisning inte möjliggör för eleverna att nå de mål att uppnå i slutet av det femte skolåret som anges i kursplanen i ämnet teknik. Dessutom visar intervjuer med såväl elever och lärare som föräldrar att det är oklart om eleverna vid Järntorgsskolan får utbildning i den omfattning som behövs för att nå mål att uppnå i slutet av det femte skolåret i flera ämnen. De ämnen som avses är biologi, fysik, kemi samt religion och hem- och konsumentkunskap. Intervjuade lärare berättar att "Det finns ingen röd tråd, vi vet inte vart vi är på väg i samtliga ämnen, det finns ingen systematik", att "ämnen lätt trillar mellan stolarna i en skola utan timplan" samt att "vi behöver bli bättre på att synliggöra målen". När det gäller frågan om eleverna har samtliga ämnen säger skolans ena rektor att hon "inte kan säga om eleverna har samtliga ämnen".

Inspektörerna bedömer att skolan inte säkerställer att eleverna får utbildning i den omfattning som behövs för att nå kursplanernas mål att uppnå i slutet av det femte skolåret i ett flertal av de ämnen som anges i timplanen för grundskolan.

Valmöjligheter

Undervisning i svenska som andraspråk ska enligt grundskoleförordningen om det behövs anordnas för elever som har ett annat språk än svenska som modersmål, elever som har svenska som modersmål och som har tagits in från skolor i utlandet och invandrarelever som har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en eller båda vårdnadshavarna. Rektorn beslutar om undervisning i svenska som andraspråk ska anordnas för en elev. Undervisning i svenska som andraspråk ska anordnas istället för undervisning i svenska.

Intervjuer med såväl personal som elever och rektorerna visar att svenska som andraspråk erbjuds som stöd och inte som eget ämne. Detta trots att det i skolan finns lärare som har både kunskap och utbildning i ämnet.

Inspektörerna bedömer att svenska som andraspråk ges som stöd och inte som ett eget ämne.

Avgifter

Enligt skollagen ska utbildningen i grundskolan vara avgiftsfri för eleverna. De ska utan kostnad ha tillgång till böcker, skrivmateriel, verktyg och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning. I verksamheten får dock förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna.

Intervjuer med föräldrar, elever och rektorerna visar att Järntorgsskolan har ett system som möjliggör för eleverna att åka på skolresa under skoltid men till en kostnad som finansieras via aktiviteter arrangerade av föräldrar. Dessa aktiviteter kan innebära att varje enskild elev i klassen ombeds, men inte tvingas, att exempelvis sälja varor där överskottet går till klassens planerade skolresa. I intervjuer med såväl elever som föräldrar framkommer tydligt att samtliga elever i klassen får åka med även om de inte aktivt deltar för att finansiera resan. Det finns dock föräldrar som ifrågasätter om skolan får göra så eftersom föräldrar av olika skäl känner sig utpekade då de inte kan delta med varken kontanta medel eller av andra föräldrar arrangerade aktiviteter.

Rektorerna anser att skolan inte driver frågan utan att resan arrangeras av föräldrar och inte i skolans regi. Inspektörerna noterar dock att resan sker under skoltid och personal som följer med på skolresa gör enligt rektorerna detta i tjänsten.

Inspektörerna bedömer att det innebär ett kringgående av bestämmelserna om att utbildningen ska vara avgiftsfri att organisera skolresor på det sätt som beskrivits ovan. Utbildningen är därmed inte avgiftsfri för eleverna. Se vidare i den för kommunen övergripande rapporten.

3.2 Personalens utbildning och kompetensutveckling

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver,
- om skolans pedagogiska personal har nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen,
- om skolans pedagogiska personal får den kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett professionellt sätt,
- om rektor genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt.

Bedömning av området Personalens utbildning och kompetensutveckling:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörernas samlade bedömning är att området är av mindre god kvalitet eftersom skolan inte bättre organiserar verksamheten så att lärarna har utbildning för den undervisning de bedriver. Inom bedömningsområdet finns följande förbättringsområde:

Personalens utbildning

Enligt skollagen är kommuner och landsting skyldiga att för undervisningen använda lärare som har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak ska bedriva. Undantag får göras endast om personer med sådan utbildning inte finns att tillgå eller om det finns något särskilt skäl med hänsyn till eleverna.

Vid Järntorgsskolan har personalen huvudsakligen pedagogisk utbildning. Skolans personalförteckning samt intervjuer med såväl lärare som rektorer visar dock att det finns ett antal lärare som undervisar i ämnen eller årskurser de inte är utbildade för. Exempel på sådana ämnen är biologi, fysik, kemi och teknik. Inspektörerna noterar att detta är samma ämnen som framkommer ovan i beskrivningen om att skolan måste säkerställa att eleverna får utbildning i den omfattning som behövs för att nå mål att uppnå i slutet av det femte skolåret i varje kursplan. I skolans tidiga årskurser finns det dessutom lärare utan föreskriven utbildning trots att det på skolan finns lärare med föreskriven utbildning att tillgå. Intervjuade lärare menar att skolan har svårt att komma från klasslärarsystemet och därmed bättre utnyttja enskilda lärares specifika ämneskompetens. Rektorerna berättar att det är svårt att få tag på lärare som är utbildade i matematik och naturorienterande ämnen (NO). Befintliga lärare kompetensutvecklas dock i matematik, vilket bekräftas i intervjuer och dokumentation. Skolans ena rektor berättar att "någon lärare kan användas på ett bättre sätt, exempelvis lågstadielärare som är bland de äldre barnen", vilket bekräftas av skolans personalförteckning.

Vidare finns det elever som får större delen av sin undervisning utanför sin ordinarie klass och då av personal som inte har lärarutbildning, dvs. inte en utbildning avsedd för den undervisning de bedriver. Detta bekräftas av såväl besök i verksamheten som intervjuer med lärare, rektorer samt företrädare för förvaltningen.

Inspektörerna bedömer att skolan bör arbeta för att bättre organisera lärarna så att de har utbildning för den undervisning de bedriver. Inspektörerna förutsätter att skolan fortsätter sina ansträngningar att rekrytera utbildade lärare till skolan.

3.3 Rektors ansvar**Inom detta bedömningsområde har granskats:**

- om rektor håller sig förtrogen med det dagliga arbetet,

16 (18)

- om rektor som pedagogisk ledare tar det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen,
- om rektorn tar ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen,
- om rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.

Bedömning av området Rektors ansvar:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörerna samlade bedömning är att området är av mindre god kvalitet eftersom att uppföljning och utvärdering av kunskapsresultat brister vid skolan.

Inspektörerna vill dock i sammanhanget framhålla att verksamheten vid spåret Sländan haft det besvärligt under några år. Det har bland annat varit rektorsbyten. Vid tillfället för inspektionen var det en tf. rektor vid spåret Sländan. Inom bedömningsområdet finns följande brister:

Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering av skolans resultat

Enligt läroplanen ansvarar rektorn bl.a. för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de riksgiltiga målen, målen i skolplanen och den lokala arbetsplanen.

Inspektörerna finner att uppföljning och utvärdering av kunskapsresultat brister vid Järntorgsskolan. Dokumentstudier och intervjuer visar att det i Järntorgsskolan finns ett väl utvecklat system för att diagnostisera och dokumentera elevernas kunskapsutveckling i ämnena engelska, matematik och svenska. Däremot redovisas inte något sätt för systematisk uppföljning, analys och utvärdering av kunskapsresultaten i skolans övriga ämnen i relation till de kunskapsmål som anges i läroplanen och i kursplanerna.

Inspektörerna bedömer att rektorerna vid Järntorgsskolan måste arbeta för systematiskt följa upp och utvärdera elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen.

Rektors beslutsfattande

Om en elev inte kan få en utbildning som i rimlig grad är anpassad efter elevens situation och förutsättningar, får styrelsen enligt grundskoleförordningen efter att ha hört elevvårdskonferensen besluta om anpassad studiegång för eleven. Därvid får avvikelser göras från timplanen. Beslut om anpassad studiegång är i Nora kommun vidaredelegerat till rektor.

Dokumentstudier samt intervju med den tillförordnade rektorn vid spåret Sländan visar exempel på att beslut om anpassad studiegång inte fattats för elever med sådan studiegång.

Inspektörerna bedömer det som otillfredsställande att beslut om anpassad studie-

gång saknas vid spåret Sländan för elever med sådan studiegång.

3.4 Kvalitetsarbete

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra måluppfyllelsen,
- om kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som innehåller en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen nåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för att öka måluppfyllelsen.

Bedömning av området Kvalitetsarbete:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörernas samlade bedömning är att området är av mindre god kvalitet eftersom skolan inte systematiskt följer upp och utvärderar sin verksamhet med utgångspunkt i kunskapsresultaten. Detta blir tydligt i skolans kvalitetsredovisning där det inte finns en samlad bild av elevernas kunskapsresultat. Inom bedömningsområdet finns följande förbättringsbehov och brist:

Systematiskt kvalitetsarbete

Enligt läroplanen måste skolan utvecklas så att den svarar mot uppställda mål. För att en skola ska utvecklas måste den fortlöpande ifrågasätta sina undervisningsmål och arbetsformer, utvärdera sina resultat och pröva nya metoder.

Järntorgsskolan har ett i flera avseenden fungerande kvalitetsarbete. Exempel på detta är arbetet med två av skolans prioriterade utvecklingsområden, "Elevinflytande" och "Eleverna visar hur de löser uppgifter i matematik".

Med hänvisning till exempelvis de brister som finns i skolans kvalitetsredovisning bedömer inspektörerna dock att det finns utrymme att förbättra skolans kvalitetsarbete. En nödvändighet i arbetet med att eleverna ska nå kunskapsmålen är att skolan har information om elevernas kunskapsresultat, inte bara på individnivå utan också för elevgrupper och skolan som helhet. Informationen är en utgångspunkt för att analysera orsakerna till vilka resultat eleverna når och därifrån utveckla och anpassa undervisning, stödinsatser och andra förutsättningar för lärandet.

Vidare visar inspektionen att skolan inte bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete där man med utgångspunkt i exempelvis kunskapsresultaten systematiskt ifrågasätter sina undervisningsmål och arbetsformer, utvärderar resultat och prövar nya metoder. Inspektörerna konstaterar också att personalen inte uppfattar kvalitetsredovisningen som ett instrument för det lokala utvecklingsarbetet.

Inspektörerna bedömer att skolans kvalitetsarbete bör förbättras. Det finns också anledning för skolan att diskutera hur kvalitetsredovisningen ska utvecklas för att vara ett stöd i det lokala kvalitetsarbetet.

Kvalitetsredovisning

Skolans kvalitetsredovisning ska enligt förordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser vidta för en ökad måluppfyllelse. Arbete med kvalitetsredovisningen ska främja skolans kvalitetsarbete.

Enligt inspektörernas bedömning ger kvalitetsredovisningen information om verksamheten på väsentliga punkter och bidrar till att skapa underlag för beslut om skolans utveckling. Inspektörerna konstaterar dock att kunskapsresultat i andra ämnen än engelska, matematik och svenska inte redovisas, följs upp och utvärderas vid Järntorgsskolan. Det finns i skolans kvalitetsredovisning inte en samlad bild av elevernas kunskapsresultat. Dessutom måste verksamheten för de i grundskolan inkluderade särskoleeleverna fortsättningsvis innefattas i skolans kvalitetsredovisning. Inspektörerna noterar också att skolan inte systematiskt följer upp försöksverksamheten med utbildning utan timplan i grundskolan. Kvalitetsredovisningen måste alltså i enlighet med bestämmelserna utvecklas att bättre ge information om verksamheten och dess måluppfyllelse.

Inspektörerna bedömer därför att skolans kvalitetsredovisning inte uppfyller förordningens krav. Se vidare i Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2006:18) om kvalitetsredovisning.

2008-09-02 Göteborg

Thomas Nilsson

Gerhard Eriksson